

► 5 Febrero, 2016

SANT JOAN DE LES ABADESSES ► LA FUNDACIÓ VILA CASAS PORTA CENTELLES A L'ESPAI DE L'ABADIA

La responsabilitat d'Agustí Centelles

AGUSTÍ CENTELLES

► Palau de l'Abadia de Sant Joan de les Abadesses. 📍 Fins al 21 de febrer.

Diari de 10 a 14 h i de 16 a 19 h. Festius de 10 a 14 h.

EUDALD CAMPS

■ Res més encomiable que l'esforç des-centralitzador dut a terme pels responsables de la Fundació Vila Casas. A diferència del què sol ser habitual, la seu barcelonina no només no exerceix de xuclador o de forat negre sinó que, ben al contrari, irradia en totes direccions un art català massa sovint desatès per les institucions públiques o, dit d'una altra manera, tristament menystingut per l'oficialitat de naturalesa més subalterna. Als espais permanents de Torroella de Montgrí i de Palafrugell (fotografia i escultura respectivament) podem afegir-hi col·laboracions puntuals com la que ha permès portar una selecció de retrats realitzats pel millor fotògraf català del període bèl·lic a

Sant Joan de les Abadesses. Exacte: Agustí Centelles (València, 1909-Barcelona, 1985) exposa al cor dels Pirineus un grapat de rostres (retrats) que afegeixen llum a l'obscur parèntesi esdevingut en aquest país durant les dècades dels anys trenta i quaranta.

Dit això, només resta subratllar que si seguim parlant de Centelles és perquè la seva manera de fer «fotoperiodisme» no només destacava enmig d'un paisatge marcat per la rutina del clàssic reporter gràfic —com els Merletti, Brangulí, Sagarra, Badosa, Pérez de Rozas, Torrents o Maymó de la Barcelona prebèl·lica— sinó que se'n desmarcava activament. El mateix Agustí Centelles li explicava en primera persona al seu fill Sergi en un dietari de lectura impagable realitzat a Bram l'any 39: «Jo vaig ser el primer reporter gràfic en fer política des de la fotografia. Sempre que hi ha hagut altercats he trobat i enregistrat els fets amb el meu aparell, m'he exposat per obtenir fotos allà on era prohibit fer-ne, m'he servit de tota

mena d'enginyers per entrar a llocs vedats als joves de la premsa...». És com si Centelles conegués de primera mà les cèlebres afirmacions realitzades per Franz Roh al mític assaig Foto Auge de 1929: «La història de la fotografia ha tingut dos períodes d'esplendor: un al seu començament (Daguerre) i l'altre al final del seu desenvolupament fins a data d'avui. Allò que es troba entre aquest començament i aquest final és en la seva majoria qüestionable [...] ja que difereix de l'autèntica tasca del fotògraf, una tasca que no pot separar-se de les maneres de veure del seu temps».

I és que, encara que pugui sorprendre'ns, Centelles era un professional sorprenentment ben informat (tenint en compte l'època i el context). En paraules seves: «Potser influenciat per la meua joventut, per la meua afició al cinema, per la permanent consulta de revistes americanes, alemanyes, franceses, etc., veia el reportatge sota un punt de vista diferent». Un «punt de vista»,

► 5 Febrero, 2016

CENTELLES

malgrat tot, que no li va estalviar maldecaps: «Quan m'era possible, em deixava anar a l'hora d'obtenir les fotos, en el sentit dels angles i dels primers plans aconseguint el que desitjava. Torrents, que feia de director en aquella raó social, no compartia les meves idees, i quan em tocava anar a algun lloc, em marcava a priori, sense saber què podia succeir, el lloc, el balcó, la distància, l'hora i el moment en el qual havia de disparar la màquina. No cal dir fins a quin punt em feia patir haver-me d'ajustar a aquella mena de coses, quan el que jo volia era renovar l'amanerament al que estava subjecte el reportatge gràfic a Barcelona i a la resta d'Espanya». L'actitud del jove Centelles ben bé podria ser llegida com un intent seminal de resoldre aquell problema que tan bé va anunciar el conegut escriptor Larra a mitjan segle XIX: «España es un país donde se escribe mucho y se lee poco». Sigui com sigui, a Centelles la Guerra Civil i posterior exili li van oferir —malauradament— la possibilitat d'exercir amb la màxima responsabilitat la seva pràctica. Les imatges realitzades al llarg d'aquells anys suposen la versió catalana d'una actitud que neutralitza o «dissimula» l'empremta de l'autor a favor de la dignitat de la cosa retratada defensada per figures incontestables —i contemporànies— com Walker Evans. Només des d'aquesta perspectiva és possible entendre que Centelles fos capaç de generar imatges que han transcendit el fet puntual per

CENTELLES

Imatges mítiques

◀ De manera conscient o no, les imatges capturades per Centelles han ajudat a formar el nostre imaginari col·lectiu sobre la guerra.

convertir-se en autèntiques icones del dolor. La millor prova d'aquest fet ens la segueix oferint aquella terrible imatge d'una dona que plora, de genolls, al costat d'un home que ha estat abatut. Gràcies a les memòries de Josep Pernaú, avui sabem que els protagonistes involuntaris eren els seus pares: «A la fotografia apareix un home mort, estès a terra. És el meu pare. Al costat hi ha una dona que plora. És la meua mare. A desgrat nostre, l'escena s'ha convertit en una imatge emblemàtica de la Guerra Civil...». Els 12.000 quilos de bombes que la legió Còndor va deixar caure el 2 de novembre de 1937 sobre la ciutat de Lleida van segar, a ban-

da de la de Pernaú, centenars de vides humanes. Aquesta és la lliçó de Centelles: aquella dona i aquell home són també els nostres pares o, fins i tot, podríem ser nosaltres mateixos. Copsar aquest principi d'identitat que s'identifica plenament amb l'altre segueix essent la única vacuna efectiva contra la barbàrie. Per això Centelles quedava curt quan afirmava que feia política a través de la fotografia: també assumia un compromís ètic amb la humanitat de major volada. Només així s'entén, de manera anàloga, que els rostres inventariats per la seva càmera segueixin interpel·lant-nos des de les profunditats abissals de la història.